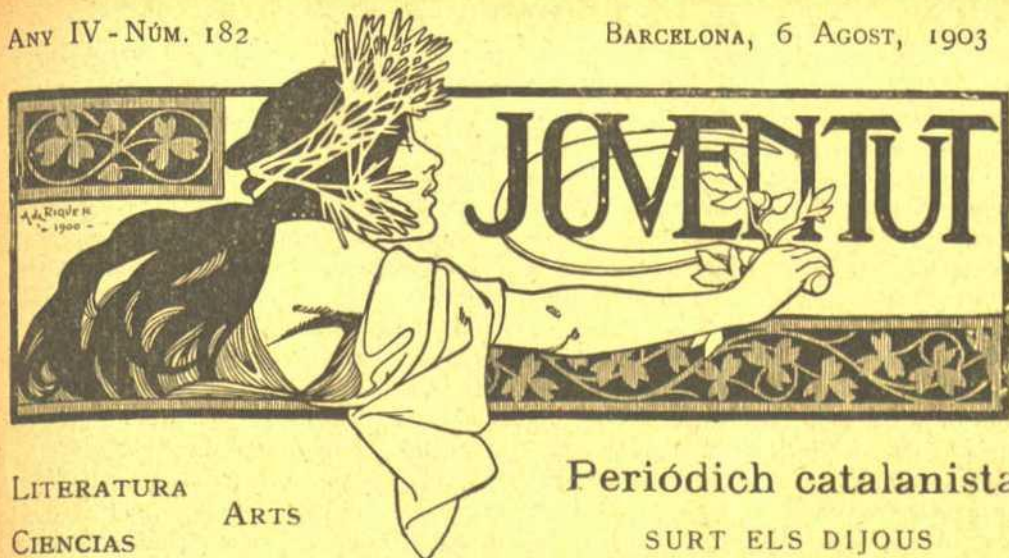

LITERATURA

ARTS

CIENCIAS

Periódich catalanista

SURT ELS DIJOUS

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Heretjias: La Escola, per Salvador Albert.—Una anèdota de Wagner, per A. Schilling, traducció de A. Ribera.—No llibertaris, dictadors, per Joseph Arnau.—Crítica de crítics, per Sebastià Junyent.—Notas dels camps, per Francesch Oliver.—La mort del papa, per Victor Catalá.—Transfiguració, per Octavi Pell Cuffi.—Teatres, per Lluís Via.—Notas bibliogràfiques, per Antón Busquets y Punset.—Novas.

FOLLETI:

MARINES Y BOSCATJES, per Joaquim Ruyra.—Plech 28.

MÉS ENLLÀ DE LAS FORSAS, per Bjornstjerne Bjornson.—Traducció catalana.—Plech 2.

HERETJÍAS

LA ESCOLA

Lasciate ogni speranza voi ch'entrate.

Quan un ha corregut lliure de trabas pel món de las ideas, recorda sempre ab una ombra de tristesa ls seus anys d'Escola: aquells temps en que se'ns exigia'l sacrifici de nostra llibertat, de nostras forsas, de nostra vida d'infant, y se'ns pagava... ab bonas paraulas y de tant en tant ab malas obras; aquella época somrihent d'activitat vertiginosa, d'insaciable fam de viure, en que se'ns deixava veure'l sol per un forat, un sol tristoy de presó, que clapava l'enrajolat polsós de l'aula ab tacas enlluernadoras, com pe-

tits tolls de llum, qu'atreyan nostra atenció més fàcilment que no l'atreya'l mestre; aquells dias ja llunyans en que se'ns obligava a respirar en habitacions migradas y llardosas un ayre, a voltas, del dia avans, rassis, com si diguessim; un ayre corromput, mil vegadas pahit per cent pulmons golosos, pudint a difunt; aquella primavera inoblidable, en fi, grossa de verdaders somnis, somnis sense pesadillas, en que'ns passavam la vida entre temensas d'anar a estudi, y angúnias d'estarhi, y desitjos de surtirne...

Tots ne guardém d'aquella hermosa edat, qui més qui menys, ombres de migranya y batements de cor. Aixís dels sers estimats perduts pera sempre, ens en queda un trist recort en la memoria y una taca en un paper.

Encara avuy, no s'envia, se *condempna* al infant a la Escola; per aixó'n surt com presoner escapat.

Encara avuy, després de quatre sigles de ciencia pedagógica, els nostres fills se poden reconeixen en aquest ayguatort de Shakespeare, representant l'anada del nen a estudi, planyentse y a pas de caragol:

The whining school-boy, with his satchel, and shining morning face, creeping like a snail unwillingly to school.

Pera tota mena de diversions hem trobat llochs apropiats de que cuydém ab verdadera

solicitud pera contribuir al augment de comoditats o al mellor èxit del *sport*. Pera fer lleys y *disputarlas*, tenim edificis sumptuosos ab tot el confort que la indolencia exigeix. Per'adorar a Deu, disposém de temples majestuosos, grans, prou grans pera contenir imatjes, pecadors y... aquelles pregaries que no pujan al cel. Fins els cementiris tenen la seva ornamentació cada dia menys repulsiva y fúnebre. Sols la Escola es nua y crua, trista y sombre. Renglas de taulas rosegadas del corch o grollerament llauradas per l'aburiment; fileras de banquetas d'acusats; una taula de tribunal cenyida per greixosa balaustrada; un rellotje que registra sols dos instants de vida cada dia: els de las sortidas; y, dominantho tot, la imatge del Christ, contrèt per horrible agonia, atiant—ab fredas alenadas de mort—flametas vacilants de vidas verges. Tot això dintre quatre parets de color d'os passat, franjadas de blau de cuyna o de negre de caixa pobra, ornadas de mapas y cartells escrostonats per ditets d'unglas llargas, endoladas... Y per tota música, «la morta veu del mestre».

Això fa que s'entri en la Escola com si s'entrés en caixa.

A la Escola s'hi va com al servey: a cumplir.

Endebadas vos esforsaréu pera encoratjar a la quitxalla fentli la figuereta ab fruyts esplèndits del arbre del saber... d'un saber *llibresch*, com diria Rabelais: recordará ab por la Escola y la disciplina escolar, d'igual modo que'l *quinto* pensarà en el quartel y la ordenansa per molt que li parléu de Patria y Gloria. Encara en el quartel, com en la presó mateixa, s'hi cantan lliurement cançons que asserenan l'esperit. En la Escola s'hi canta també: s'hi canta emperó en chor obligat, en roda de presos, seguint els moviments d'una vareta que lo mateix serveix pera dirigir que pera pegar.

De deu vegadas las nou, en la Escola, l'alumne's veu condemnat a *trevalls forsats*. Els que li fan executar li son generalment antipàtichs; els uns *per se*, els altres *per accidens*.

Quan els *grans* parlém d'ensenyansa obligatoria, entenen els petits Escola obligatoria. D'aquí sa resistencia a deixarse ensenyar (engabiar); d'aquí la necessitat de cassarlos

com a conillets fugitius del cau obscur y humit en cerca d'ayre pur, de llum clarissima y amples horitzons, a qual encis els arrenquém nosaltres—els *grans*—vulguis no vulguis, pera ferne homes... homes d'invernacle, homes per forsa, a imatge y semblansa d'altres homes de motllo, fills ells també d'un esperit (no sant) de rutina encarcerada, fruyts madurats artificialment, causa d'indigestions perillosissimas de las societats.

El modo de conseguir que l'alumne's trobés bé en la Escola, seria ferli oblidar que s'hi troba.

¿Cóm? *Ecco il problema*.

Problema que no poden resoldre ni la societat ab sa actual organisació, ni'l personal docent d'avuy dia, ni'ls métodos educatius en boga.

La societat actual no pot ocupar-se dels petits, enfeynada com está en la resolució de mil y mil problemas que interessan als *grans*; problemas de més incògitas qu'equacions. Y lo cert es que la major part d'aqueixos problemas no tindrán solucions determinadas fins y tant que no *donguém* valors als termes *petits*.

El personal docent—ab raras excepcions—no té vocació ni pot tenirne: qui'n té n'és víctima. Ha de lluytar no sols ab l'alumne, sinó també ab els pares, ab las mares, ab la societat...

El simple mestre de minyons es encara avuy dia de la fetxa—sigle xx—la última carta de la baraja: mal retribuhit, mal alimentat, émulo obligat d'en Succi, camp de batalla de nirvis endimoniats y bilis sublevada. Se li exigeix que sápigui un xich de tot, que sigui *superficial y omniscient* segons la felis expressió de Lamb, y en cambi, no li donan ni tan sols pera saliva. Tothóm clama que se'l veneri en la Escola, y a fora ningú'l té per res. Es el *mestre* y está dit tot. Ab aquest apelatiu s'honra precisament als que no'n son.

El catedràtic d'Institut tampoch disfruta de prou independència ni té, en general, suficient abnegació pera la ensenyansa... ingrata comunicació ab indòcil quitxalla endarrerida que no sab apendre tota sola. Els individus del *claustre*, per altra part, han d'atemptar-se cegament a las disposicions comunament desacertadas dels reformistas—succes-

sius—*per crisis*, y's passen la vida *claustral* y *quinquennis* adjacents fent pastitxos de cervells joves ab motllos ministerials.

En las Universitats (pera recorre tota la escala *magistral*) (l'hora de catedràtic)—hora d'agonia per *ambas* parts—se la passen molt sovint els sabis doctors fent pràctica de grech, *imposant* silenci o esquivantse moscas missatjeras. Acabada l'hora curta, ells també han *acabat*. *E tutti contenti*... qu'es lo pitjor. Y aixís, d'hora curta en hora curta, ab vacances llargas, va preparant generacions y més generacions de... humanas cucurbitáceas.

En quant als mètodes d'ensenyansa, malgrat las nobles, amorosas tentativas dels Pestalozzi, dels Froebel, dels Doupanloup y dels Rousseau, dels Brann, dels Spencer, dels Rayneri y dels Siciliani, dels Berra, dels Avenadano, dels Carderera, dels López Catalán, dels Benot y dels Alcántara García, y d'altres y altres molts pedagogistas y pedagochs ilustres, al aplicar en nostras escolas els principis pedagógichs, sols s'ha conseguit substituir una ignorancia per un'altra. Podém dir de la educació lo que digué Goethe de la Ciència, això es, qu'ha sigut retrassada per l'estudi de lo que no es digne d'ésser sabut y de lo que no pot saberse.

Ab tot y'ls progressos de la ciencia pedagógica, Societat, Mestres y Alumnes segueixen essent *primos* entre si.

Al sortir de la Escola, l'alumne hauria de poder entrar en si mateix. Ara, al surtirne, entra en el món, y ho fa *escolàsticament*. Y no l'estima'l món, perque no li han fet *pensar* clarament. Encara qu'en alemany, ho digué ben clar en Schiller: «*Lasst uns hell denken, so werden wir feurig lieben*». Lo que fa l'adult, al entrar en el món, es reaccionar contra l'aula, distendirse l'ànima entumida per anys y més anys d'encongiment escolar, y pren el món precisament per hont crema, abrusantse las alas de papelló que no tornarán a créixeli, quedantse cuch per sempre més, impossibilitat d'enlayrarse a las regions espléndidas dels grans ideals.

Mitj sigle més d'Escola y «fins l'esperit pudirá» a pesar de tots els desinfectants més o menys pedagógichs.

La ensenyansa, com las representacions de las primitivas tragedias, s'hauria de donar en *plein air*, en contacte directe ab la Natu-

ralesa, la inestroncable font d'ideas puras, fils invisibles que'ns uneixen ab l'Infinit.

La Escola, degudament *higienizada*, hauria d'ésser quelcóm aixís com un *saló de descans* pera dedicarshi a adquirir certas *habilitas*, com per exemple, llegir, escriure, etcétera, etc.

Els peripatétichs aprenian passejant al ayre lliure, saturat d'ideas, o *confrontant*, per dirho aixís, llurs esperits en animats diàlechs sota'ls pórtichs atenienschs.

L'*Emile* de Rousseau estigué en constant comers ab la realitat sensible, nodrintse en els pits abundosos de la Eterna Mare.

En Froebel ideá'ls *Jardins d'Infants*.

Nosaltres, esclaus de la ensenyansa de biberó, no hem passat de las «excursions y passeigs escolars»... *si el tiempo lo permite*.

¿Quán ens decidirem a utilitzar l'inmens *Jardí* que'ns ofereix el món, ahont adquirissin els nostres descendents (ja que no nosaltres, pobres malalts per educació) desenrotllo físich e ideas de *primera má*?

Els grans alumnes d'aquesta gran ESCOLA entrarian en las societat com individus forts, *complets*, inflexibles, conscients de si mateixos, lliure'l cervell de sublimitats puerils. Campions esforsats del «*Great Perhaps*», com deya Hobbes moribond, farian saludable trencadissa de vells idols de fanch, cumplint sa missió d'iconoclastas reflexius, sens afemellats apocaments de mistich per anèmia. Plantas frondosas d'arrelúm profund y extens, convertirian en eternas flors del esperit la sava de vida potentíssima que inonda l'Univers. Y allavors, sols allavors, podria exclamar la humanitat ab el mateix arrobaament que Chactas, el fill d'Outalissi le Natchez, després d'ohir la missa en el desert:

«*Je ne doute point que le grand mystère ne s'accomplît et que Dieu ne descendît sur la terre, car je le sentis descendre dans mon cœur*».

SALVADOR
ALBERT

UNA ANÉCDOTA DE WAGNER ⁽¹⁾

Era reduhida, però triada la societat que animava la casa senzilla y poch espayosa de la senyora Geyer (la mare de Wagner).

El piano vell se'n havia vistas de totes y estava per'aquell dia cuydadosament afinat, puig s'havia anunciat, com qui no diu res, la gran cantanta Schræder-Devrient.

Aquesta era una amiga intima de tota la familia Wagner, especialment d'Albert y Rosalia, els quins tenian continuas relacions ab l'artista genial.

Las visitas d'etiqueta las acostumava a fer en els salons de la distingida casa Brockhaus (gendre de la mare de Wagner), però aquell dia volia estar sola entre'ls seus més intims amichs.

La petita llantia rodona, els llums del mirall y'ls del piano cremavan, y tot estava arreglat pera la festa.

Ab la senzillesa d'aquells temps y las modestas relacions, la familiaritat de la senyora Geyer donava una impressió de gran benestar, puig era una dona interessant y sabia amanir la conversa ab sos acudits oportuns. L'alegria y'l bon humor dominavan a son entorn; y aquesta herencia de bon humor s'ha transmés als seus fills, que tots n'han malgastat una gran part durant llur vida.

La senyora Geyer, apressada y alegre, acabava d'encendre l'últim llum, quan entrá rihent l'apreciada forastera. Guillermina abressá de tot cor a la noble senyora y saludá animadament a tots els demés.

—Gracias a Deu, que per fi puch estar entre vosaltres un xich! A casa vostra s'está divinament! Bona nit, Albert! ¿Qué fa aqueixa veu? ¿Heu deixat *ad acta* l teatre de Dresde? Estimada Rosalia, ¿quina obra nova estudias ara? ¿Y tu, Clara, rossinyolet, com van els trinos? Ja deus fer por ab las *fioritures* italianas! ¿Y vosaltres, Cilia y Ricart? Qué temps que no os havia vist!—

Tot endressant a cada un una paraula amistosa, s'va asseure al sofà y begué la tassa de the que li oferiren.

Després feren música. Guillermina era infatigable en el cant; Albert l'acompanyava. Quiet, apoyat a la finestra, estava Ricart Wagner, penetrantse de tot l'encís del cant.

Alló fou com si un vel caygués dels ulls del seu esperit. Estava en un dels punts de transició de sa vida. Per primer cop sentia del tot la existencia y l'efecte de la expressió dramática, talment com si's despertés d'un somni inconscient.

Els ulls li brillavan, y sa excitació era tanta, qu'extenia per sa cara delicada y esllanguida una palidesa mortal. En sa ànima's formavan

figuras y més figuras, unintse ab notas may sentidas.

—¿Qué't passa, Ricart?—li preguntá la seva germana Cilia, que feya una estona que l'estava observant—¿Estás malalt? Sembla que tremolis de fret, y aixó que aquí hi fa una calor que gayrebé no's pot aguantar...

—Calla, no'm destorbis... Que no'm fugin aquests pensaments, que no puch expressar ab paraulas!... Ara sé lo que jo vull! Ara tracto d'armar una lluyta contra tota la música alemanya!... Aquesta té d'aspirar a altra cosa de lo que fins ara ha fet!... Digas als convidats que'm dispensin y no'm destorbis, porque tinch de trevallar tota la nit en la meua obra!...—

Apretá suaument la mà de sa germana atrafegada, y desaparegué sens ésser vist del quarto. La Schræder-Devrient acabava de cantar la seva aria. Tothom callava: la impressió fou poderosa.

Un moment de silenci profund. La música acabava suaument; l'artista esclatá en una rialla alegre.

—Per la mort de Deu, no siguéu tan sentimentals! Doneume una tassa de the y deixeu-me cantar y ésser felis!

—No, per'aquesta gola no hi há the!—exclamá Albert Wagner ab galanteria, mentres treya unas quantas botellas de Champagne d'un gelador.

—Aixó ho he cercat jo!

—Vosté no té preu, Albert. Vinguim aquí y fassim un petó. Unas ànimas *musicals* tan semblantas com las nostras, s'entenen maravellosament. ¿Ahónt es en Ricardet? També ha de pendrehi part!...—

Si: ¿ahónt era en Ricardet? Lluny de l'alegra societat, tancat en son quarto.

Inútilment hi varen trucar: ell no obria.

—Estich malalt; deixeu-me; no'm trobo bé!—exclamava suplicant.—

Sas germanas no'l varen atormentar més, puig li coneixian el génit.

Desde'l quarto proxim sentia'l cant maravellós de Guillermina; estava assegut, ab els ulls ben oberts, fent trevallar la imaginació.

La música s'acabá. La *soirée* fini y's feu de nit. El jovenet restá sense moviment. La deria del drama en la música l'ocupava encara sens interrupció. ¿Cóm ho faria pera presentar-lo de la manera més convincent?

Sabia que'l món no l'entendria, y no obstant, en la solitud d'aquella nit tranquila, elaborava dintre seu la gran obra de sa vida.

El dia comensá a apareixe, y ab ell la vida y el soroll sorprengueren al pàlit somniador.

La germana trucá tota torbada a la porta closa, y en Ricart surti a obrir.

—Deu meu, quina cara fas!—exclamá horroritzada al reparar la palidesa del seu germà.—Tu estás malalt, pobre germanet! Cri-daré a la mare!

—Oh, no, per Deu, Cilia!—interrompé en

(1) Extret del llibre *De la joventut de Ricart Wagner*, escrit y recentment publicat per A. Schilling.

Ricart ab rapidesa, agafant esbojarradament la mà de la joveneta y fentla seure en una cadira.—Ara ho sé de cert! Desd'ahir vespre! Seré un compositor que donaré a coneixe a la gent coses no somniadas, quelcòm que may ha vist, despertantli sos adormits sentiments, Cilia, l teu germà o serà un gran home o bé's corsecará en un recó fosch de la terra sens ésser vist de ningú!—

Aixis estava devant d'ella, ab son ardent entusiasme, sentintse capàs de trastornarho tot; ab els cabells voleyants, la mirada radiant y la cara groga com d'un mort. Llavors creya la petita Cilia, com en l'Evangeli, en la grandesa y significació propera del seu germà estimat.

—Si, Ricart!—digué plena d'admiració, acariciantli suaument la mà.—Si, ja ho sé, tu seràs un gran artista y l'honra y l'orgull de la nostra familia!

—Aixis ho espero; però ara no'n diguis res a ningú! Ni la mare ni las germanas han de saber res de las mevas impressions noves. Això he de guardarho com un secret. Ves, Cilia, deixam sol. Jo tinch d'escriure, tinch de fer trevallar totes mas energias y combatre per la meva causa; ja sé qu'això no serà fàcil!...

Cilia deixà'l café pera'l germà demunt de la taula, li pregà un altre cop que prengués quelcòm, y abandonà sense fer soroll el quartet.

Cada hù de la familia tenia las sevas ocupacions: aixis ningú va distreure a n'en Ricart, y li fou permès trevallar tranquilament.

Ningú's barrejava en sos plans, y ningú dels d'ell hi hauria cregut. La seva germana petita fou sa única y ferventa adoradora.

Mentres tant, Ricart Wagner trevallava dia y nit en la composició d'una òpera: *La prohibició d'amor*, en la qual probava d'introduhirhi totes las sevas noves impressions.

De sobte rebé sa vida fins alashoras bastant monòtona, un cambi exterior. Al jove músich li fou concedida la plassa de director de chors del teatre de Madeburg. Un gran pas y de molta importancia pera'l seu pervindre.

Aixis surti del cercle intim de la familia pera entrar en el món, al qu'en lo successiu devia pertànyer.

—Cumpleix ta paraula, germà, compleix ta paraula!—li deya a cau d'orella sa germana petita, Cilia, al despedirse, penjada a son coll y mitj rihent entre llàgrimes.

Ell li apretà sols la mà ab fermesa, mentres li endressava una mirada radiant y plena d'ardiment.

El món sab si ell ha complert sa paraula: com ha lluytat y com ha trevallat.

Traduhit del alemany per

A. RIBERA

NO LLIBERTARIS, DICTADORS

Tal es el nom que correspón als que volen redimir la humanitat suprimint tot lo que pugui tenir la més petita ombra d'imposició, si considerém els actes que realisan d'un quant temps a n'aquesta part.

Perque ja passa de mida lo qu'están fent aqueixos tirans que s'amparan ab el nom de llibertaris! Predican a totes horas y per tot arreu la implantació de la més completa llibertat, y no realisan acte en que no procurin coartarla, privant a innombrables pares de familia del únich medi qu'avuy tenen pera poder donar un xich d'aliment als seus fills. Y ells, que diuhen ab rahó qu'ab l'actual organisació social son molts els obrers que moren de miseria, no saben fer altra cosa qu'aumentar el número de victimas ab sos procediments barbres, volent imposar sa voluntat per medi de la forsa bruta. Y això ho hem de combatre tots els que vivim oprimits.

Si, de la forsa bruta: que no altra cosa es lo que priva en aquestas continuas vagas—si necessarias en el fons, no convenientas per la forma—que venen succehint d'uns quants mesos ensá.

Y lo més dolorós es que la inmensa majoria de trevalladors no hi está conforme ab las tals vagas; però succeheix que quatre llibertaris desequilibrats, amparats ab el nom d'una societat obrera qualsevol, acordan una vaga, fan una mica de propaganda a favor de la mateixa en la premsa o en la tribuna, y'l dia que volen realisarla no tenen més que recorre'ls tallers, demanant en nom de la solidaritat obrera que's suspengui'l trevall, ab la seguritat de que, si'ls obrers se resisteixen, ja cuydarán els burgesos de secundar els seus plans devant la tremenda amenssa de que'ls hi trencarán els vidres si no ordenan la suspensió de la feyna y no tancan la porta immediatament.

¿Aixis es com se realisan las vagas formals? ¿D'aixó'n diuhen solidaritat? ¿Aquest es el companyerisme que necessitan els obrers? ¿D'aquest modo ha de venir la regeneració del proletariat?

Ah, llibertaris, llibertaris! Ab vostres procediments de destrucció, quants anys havéu retrassat la emancipació del trevallador!

Quántas víctimes havéu ocasionat! Quántas llibertats havéu malmés!

El lema del obrer conscient es el de *unió es forsa*, y vosaltres no feu més que destruir tot lo que aquell va edificant.

L'obrer conscient procura organitzar-se pera resistir quan l'hora es oportuna; funda societats pera estudiar las melloras que li convenen; però veniu vosaltres, y com a declarats contraris de tota organització, però que no sabéu fer res sense la seva ajuda, os inscriviu en dites societats y las llenséu per viarany en quina surtida no troban altra cosa que una disposició governativa que'ls hi arrenca la vida de soca a arrel.

Y allavors ¿qué feu? ¿Quin acte de transcendència havéu realitzat? ¿Ahont os havéu presentat, ab sols el vostre verdader nom d'individualistas?

Ni havéu fet res pera millorar la situació del proletari, ni surtit de casa per'altra cosa que pera esbrinar si'ls altres obrers tractavan d'organitzar-se novament pera, un cop lograt son objecte, ficarvos ahont no os demanavan perquè no més hi feu nosa, ja que, amparats ab el nom avensat de llibertaris, no feu res més que voler imposar vostre criteri com el més despota dels tirans.

Per aixó creyém qu'heu equivocat el nom: vos dihéu llibertaris, pero a lo que tiréu es a dictadors.

JOSEPH ARNAU

CRÍTICA DE CRÍTICHS

Fa pler, donant una ullada a l'última temporada pictòrica, veure com se desenrotlla en nostra ciutat l'activitat dels artistes, abandonats de las corporacions oficials que no volen o no poden patrocinar exposicions, rescabalanntos ab las exposicions individuals fetas al Saló Parés. Y tal volta pera satisfer l'egoisme dels espectadors son aquestas preferibles, puig además de tindre'l Saló Parés bonas condicions de llum, podém assaborir més intensament las obras que s'exposan y fernes més càrrech de la personalitat de cada pintor.

Tant de bo que'ls crítichs mostressin igual interès en pro del art català, estudiant, meditant, y finalment tractant son treball en serio, responnent ab tot son esforç a la missió social que'ls está encomanada y al compromís que tenen ab el públich y ab els artistes de no tractar a la lleugera, y ab to de broma, una de las manifestacions més dignas de res-

pecte entre las que brollan de l'activitat d'un poble.

No tots els crítichs pecan de lleugeresas: n'hi há que s'esforçan en ésser sensats y prudents; però fa temps que observém que una bona part se proposan *rifarse* als artistes acudint al sistema socorregut dels bombos descumunals y a las comparacions ab els grans mestres antichs o bé ab pintors moderns de més o menos talla.

A lo mellor exposa un jove per primera vegada, y no falta periódich que li diu que s'ha calsat las botas, qu'es el mellor que s'ha vist fins aquell moment y que ja están enterats de que al extranjer reconeixen y acceptan son talent innovador y lliure de prejudicis. Altras vegadas la brometa consisteix en retreurelshil'l mestre ab qui s'han inspirat, y Velázquez va, Velázquez ve, li fan sentir ab crudeltat refinada qu'es tan sols un imitador ab ribets de plagiar. Aixó si no li tiran entre cap y coll noms enrevessats, com *Engelbrechtsz*, *Hoogstraaten* o altres per l'estil, o bé no li retreuen els *Fiésole* (1) pera fer sentir al artista criticat la inmensa distancia que d'ells el separa. Tot plegat dissimulat entre alabansas que a primera vista donan a la critica un aspecte de tractar la cosa en serio.

No fa pas molt, a propòsit d'uns quadros que's van exposar provinents de Roma, el crítich d'un dels periódichs que gosan més fama de sensats, se va permetre bromejar sobre las obras exposadas, que, si bé no eran obras mestras—cosa molt natural tractantse de treballs primerenchs—no deixavan de representar un gran esforç e indicavan en son autor grans condicions de resistència, descobrint forsas qualitats y prometent pera l'esdevenir obras més assahonadas. Per aixó creyém completament fora de propòsit que se'l tractés en broma, dantli entenent que: *«nuestros artistas (tots els establerts a Barcelona) no aplauden ese género de pintura porque ni lo sienten, ni tienen suficientes conocimientos para dedicarse a él. Y un xich avans: no sabrían salir airoso de su empeño. ¿Qué'ls hi sembla? Donchs aquests paragrafs están situats en mitj d'un article que traspua fina ironia per tot arreu, y en el que's maneja l'encenser ab tan mala intenció, que l'artista'n surt descalbrat.*

Y aquesta *rifada* s'atrevi a publicarla'l *Brusi*, l'orgue de las classes conservadoras, y s'atrevi a firmarho'l seu crítich d'art, que al mateix temps es arquitecte, y que de segur se quedaria blau si algú de nosaltres li gastés una brometa semblant, dihentli: «Els arquitectes de Barcelona no admiran com deurian y no aplaudeixen las casas que vosté ha dirigit perquè no'l comprenen y no tenen suficients coneixements pera ferlas». Vosté'n

(1) Uns pintors qu'ha descobert l'amich Casellas.

protestaria y ab rahò, perquè ab son clar judici e imparcial comprensió de si mateix sab que no es aixís, sinó que hi ha bastants arquitectes qu'en la construcció de cases, o més ben dit, en l'art que hi han posat, ho han fet mellor que vostè.»

Emperò'ns guardarem prou de ferho, perquè sabem el respecte que 's mereix tot aquell que trevalla y que lluyta, y considerem lo odiosas y lo ridiculas que a voltas resultan las comparacions.

Y no n'hi hagué prou ab lo dit pel critich aludit, sinó qu'encara va parlarne'l senyor director del periódich refermant la *rifada*, y allà van sortir els noms ilustres de pintors extingits que, a poder ferho, protestarian de que se'ls fes servir pera riures d'un pintor jove que pera esmenarse y perfeccionarse té encara devant seu un ample pervindre.

¿Què s'ha fet aquella edat d'or del *Diario de Barcelona* en que portava'l pòndol de la critica aquell insubstituible y malaguanyat periodista qu'haguera trencat la ploma avans de ofendre o perjudicar a ningú? ¿Per què

no's miran en aquell espill de critichs prudents y seriosos, que ab tanta trassa sabia dar una ditadeta de mel y un'altra de fel, y que tenia'l do de saber dedicar quinze o vint ratllas a un quadro bo, vuyt o deu a un de mitjà y dugas o tres a un de dolent?

No està bé que'l *Brusi* defraudi a sos fidels lectors, qu'en general son gent respectable, formal y seriosa, donantlos hi criticas d'art rublertas de mala intenció, disfressant, sota lloansas aparents, brometas crudels y perfidias que foran més dignas de figurar en las planas d'aqueixos periódichs bullanguers y escandalosos que ningú llegeix si no es portat per una malsana tafaneria.

No està bé que'l *Diario de Barcelona* (ni cap altre diari) deixi de tindre l'atenció y'l respecte deguts als artistes catalans qu'en bona part trevallen, s'esforan y posan tota sa voluntat en demostrar que si'l floreixement del art català no es més esplèndit ni pren proporcions espatarrants, no es pas tot culpa d'ells, sinó dels altres.

SEBASTIÀ JUNYENT

NOTAS DELS CAMPS —

I

Serra amunt, entre pins de fosc brancatge hont canta'l ventijol, tebi, calmos, sota'l cel blau seré, sens una boyra, tot pantejant m'hi enfilo a poch a poch. Oviro'ls alts turons que al lluny negrejan, y'ls arbres blanchs del rech abaix de tot, y'ls vells roures y alzinas que reposan bressats pel vent e illuminats pel sol. El silenci solemne de l'altura

—trencat d'algun aucell pel ràpit vol o pel brunzir frisós d'algun insecte ratllant sens treva la polsina d'or— a l'ànima consola ab sa armonia, y calma l'anyoransa del vell cor, que remembrant els jorns que ja passaren, sota'l cel blau, seré, tranquil s'adorm.

II

Tot sol en mitj del camp: qué dolça trobo la quietut solemnia de la vesprada! Qu'hermós el blau del cel que va fonentse trencat per núvols de color de grana! La foscor va venint, pausada y lenta; els encisos dels camps cubreix y amaga, els fullatjes y tronchs se tornan negres, se condormen las flors, las remors callan. Una faixa rojenca'l cel travessa encesa ab la claror del sol que baixa, y'l melancónich grill, sentint la fosca, comensa entre l'herbey sa serenata. Com si esqueixés un vel de fina boyra, Venus parpellejant, serena, clara, junta sa llum poética y tranquila ab el rosat crepuscle de la tarda.

III

De la carena la línia obscura qué bé's dibuixa sobre'l cel blau,

ben retallada, precisa y pura!
La terra mare reposa en pau,
els arbres dormen la mitjdiada
y'l vent murmura son cant suau.
Plena d'efluvis passa l'ayrada;
el bosch travesa; frescors envia
desde las serras de la vorada.
El sol magnífich, com rey del día,
fita la terra ab sos ulls de flama
y vers la posta tranquil fa vía.
Y'l cel s'inflama.

IV

Sobre'ls paisatjes verts el sol camina
ab sa llum majestuosa y flamejanta.
La Natura s'encén. Creman las pedras
y volan polsagueras. Blancas, buydas,
las rieras retorsadas s'ofereixen
als raigs del astre rey. Ni una granota
salta entre'ls jonchs. El ventijol murmura
a través de las albas. De las fullas
brolla suau remor, trista, monòtona
com una eterna pluja. Retalladas
las ombras dels grans arbres, blavas, negras,
trencan la inmensa llum de foch. Silenci,
pau y calma al entorn... que n'es d'hermosa
la blanca mitjdiada!

V

La remor de fullas secas
es lo més trist qu'he sentit.
Es capsodia melangiosa
de las joyas del estiu.
Es vèl epílech d'aubada
y fosc preludi de nit:
ombrívols cant d'un cor jove
y plor d'un cor malaltís.
Quan els arbres se despullan,
comensa mon llarch patir:
la remor de fullas secas
es lo més trist qu'he sentit.

FRANCESC OLIVER

LA MORT DEL PAPA

IMPRESSIÓ

Totas las campanas tocavan a morts, però ab una mena de tocar que passava distretament per las orelles y s'esvahia sense trobar las "dresseras del cor per'abocarshi y ferlo batre dolorosament. Estich cert de que l'única veu, melangiosa y severa, d'una campana de cloqueret esgarriat per l'ampla solitud dels camps, m'hauria impressionat més fonament que aquell chor retintinant que llen-savan al espay las cent llenguas de bronze dels altius campanars de la ciutat.

La somorta claretat del jorn que fugia, semblava aplacar la virior del gran, però fret toch de difunts, que no deya a ma imaginació ni a mon sentiment la cosa augusta y corprenedora que volia y devia dirli.

Ab ansia y desitj de quelcòm inexplicable, vam deixar la visita, vam baixar la escala y, abstrerts y meditosos, vam enfilat per la Plassa de Santa Agna y Passeig de Gracia amunt. Al arribar devant del *Novedades* aixecarem els parpres.

En un paper blanch enganxat a la paret del teatre hi deya que s'havia suspès la funció d'aquella nit en senyal de dol per la mort del Sant Pare. Aquell avis fou una punyida que'ns sobressaltà. No hi haviam comptat ab la suspensió de reglament, que sentia de cent horas lluny a cosa oficial, com el brandar de las campanas; y nosaltres, que voliam demanarli al art la esquisida tortura de la emoció, la espolsada desvetlladora que'ns demanava'l neguit y que no sabia produhir-nos el guirigay indiferent que sorollava per las alturas, vam sentir que'ns feria, ab intensitat d'agravi inmerescut, la púa d'estulticia quetenen sempre certa mena de disposicions, y d'ulls endintre vam veure'l gentil caparonet de la Mariani entregirarse una mica sobre l'eix magnífica de son coll, pera mitjriure y fer una aixerida ganyoteta de mofa devant nostra sorpresa disgustada.

Aquella nit, la darrera qu'haviam de passar a Barcelona, no la podriam veure a la bona encisadora, y l'anyorament ens acorà a la bestreta, com si'ns haguessen llevat quelcòm que, en aquell moment, toqués de prop a nostra vida.

Donada d'esma una darrera ullada a la

blancor fatídica del avis, tombarem la esquena y poch a poquet, poch a poquet, com aquell que no té cap pressa per'arribar enlloch, arrossegarem avall, vers el fons de la ciutat, nostra irresignada tristior.

—¿Ahont anirém?—mormurarem després de sopar.—Donchs... cap ahont va l'altra gent, la gran remada a la quina, com a nosaltres mateixos, han clos inopinadament la entrada dels refugis habituals; cap allà hont sonan els espetechs alegroys d'una música, cap allà hont s'hi sent fressa y s'hi veu garbuix; en fi, cap al Passeig de Gracia altra vegada.

Estava ple a vessar, sobre tot prop dels cafès. Devant els de *Colón y Alhambra*, qu'era l'indret hont s'esganyavan els músichs, el gramolleig era gros, y més amunt s'anava esclarint y destriant en dugas rengleras que ocupavan totas las cadiras de vora y vora y en una riuhada que anava y venia pel mitj d'ellas y que de cop saltava al passeig de la dreta, novament espesschida entorn del *Novedades*.

Ens hi acostarem, y com a fora no hi havia ni una taula buyda, vam entrar a dins. També allí s'hi sentian devassalls de notas; el pianista brassejava desafortadament sobre'l teclat, d'esquena a nosaltres, y la taca clara y llustrosa de sa calva, bellugantse sota la lluminària, tenia un extrany atractiu inquietador. Una mica enllà del piano, dugas minyonas, ab brusas llampantas y mal fetas y grossos barrets de plomas com quas de cavall, posats de gayrell sobre la estogallera del cabells, donavan conversa a mitja dotzena d'homes, tot prenent café ab ells; y ells, vestits de senyor ab robas de basar y ab las barbas y bigotis retallats a la casolana, reyan alegrement ensenyant dentaduras ferrenyas d'especies primitives y amoixant ab sas manassas feixugas las crossas dels bastons, que guardavan en mitj de las camas badadas. Aquells si que no's recordavan pas de que la Mariani fos al món y'l Sant Pare hagués deixat d'esserhi. Y lo pitjor era que, donant una llambregada a las altrás taulas, se n'hi veyan forsa d'aquells ab vestits més o menys a la mida, y forsa d'aquellas ab ayres de més bona conducta, però ab la mateixa inconsciencia en las petitas cervelleras plenas de vent.

A vegades hi ha revelacions que's concreten en un moment donat y que, al traduhir-se en idees, fereixen com un glavi.

Pera mudar de jeyent la indiferencia fadigada, sortirem del café y anarem a apilotarnos en las cadiras del'altra banda de passeig. La música sorollosa encara feya de las sevas un tros més avall, y en mitj del armónich rebombori que ningú escoltava, las remadas humanas pasturavan sas petitas caborias y sas passions esquifidetas, ab la tranquilat mansoya del qui no sab que hi haja mellors pasturas pera las ánimas. Assi y allá, en mitj de la munió, prou devian pampalluguejarhi espurnetas de veritablellum, de dolsos somnis, de puras ilusions, mes eran com farors de llanternas sordas, que no's veyan de fora estant.

Lo que's veyia a tot arreu eran barrets de palla ab l'ala arremangada del darrera y cayguda del devant, y saquets voleyant arrán de cintura, que trahian clarament l'instint de imitació qu'emparenta las especies y que sagella la manca de personalitat en las garbelladuras racionals.

Ells y ellas passavan y repassavan, catxasudament, entonadament, y ells se las guaytavan a n'ellas de fit a fit, a la descarada, y ellas se'ls guaytavan a n'ells d'esquitllentas, fent las melindrosas, y tots, ells y ellas, estavan satisfets de la gran tasca que feyan, com si fos digna de maravellar als sigles.

De cop, esgranantse de la gentada, dos rebrechs de dona que la Fransa mundana—aqueixa gran exportadora de desperdicis—havia escupit de son si, vingueren a seures a nostre costat: l'una tenia la cabellera roja com la del blat de moro, l'altra'ls llabis vermells com el coral. S'aplanaren en las cadiras de fil-ferro y posaren una cama sobre l'altra, ensenyant bon tros de mitja brodada y'ls peus llargots, però molt ben calsats. Al cap de cinch minuts, passava un home, las visurá d'alt a baix ab insolencia de gitano blanch en firal de bestiar, y després se'n aná a seure darrera d'ellas, en la més apartada de dugas cadiras buydas que hi havia. Era un exemplar de rasa, aquell home: jove, potentat, ab la mirada cinica y aborrrerta, y'l mostatxot esparverat cap amunt, donantli un ayre ferotje de per riure. No tardá en passar de la cadira apartada a la més propera de las

donas. Aquestas se'l guaytavan sense moure'l cap, com si tinguessin ulls al ciatell.

Mentres duravan aquestas maniobras, un baylet espellifat s'ajupí a mos peus, cullint una mastegada qua de cigarret, y després aná ajupintse tot al llarch del passeig pera cullirne d'altras. Darrera d'ell passá un home groch y rexuclat, molt llarch de cos y curt de camas: mirava tristament, duya un nen d'una má, allargava l'altra pidolant, y sobre las espalllas se li encamallava un esquitxadet humá, una figureta denerida, estacada pel cos al front del home, y dormint dolsament, ab la galteta posada sobre la pelussera d'aquell: se veyia que ja hi estava fet al molliment de semblant coixi.

Tothóm guaytava ab llástima al infantó adormit, se ficava la mans a la butxaca y donava quelcóm al home rexuclat; ningú semblava parar ment en lo que tenia de miserable y profanadora aquella exhibició.

Y la riuhada muntava y baixava imparablement, sense direcció ni pensament fixo que l'empenyés; ab una passivitat estúpida d'habitud jornalera. Y s'hauria dit que aquell dia era lo mateix que'ls altres dias—en que un té dret de pensar únicament en si mateix—y no la data excepcional en que acabava de pondres un sol mirifich enronat de resplandors, d'arxiuharse una fulla gloriosa de la historia, de deixar la vida terrenal un sér veritablement gran per sa inteligencia, per sas virtuts, per sa jerarquia...

Sovint ne moren d'homes preclars, mes cap de tan universalment conegut y estimat com Lleó XIII, y ab tot... ab tot, las campanas havían brandat de la mateixa consuetut ab que haurian pogut ferho per un burgés adinerat que s'hagués volgut pagar el luxe; y las multituds anónimas, el termómetro de la civilisació, tranzitavan sossegadament d'una banda a l'altra, pasturant sas petitas caborias y sas passionetas migradas, sense ressentir un lleu acorament, un tendrivolet recort, un buf de recansa conscient per la pérdua del prohisme augustíssim!...

Y pera ferme presenciar el trist espectacle d'aquella grollera indiferencia dels homes, m'havian privat d'una nit de grans y serenadoras emocions, d'una santa nit de goig beatífich?

Oh! ánimas buydas que decretéu els dols

oficials, oh! remadas inmutables de bestietas xerrayres, que no sentiú dol pera res... pobres de vosaltres si jo hagués sigut Deu en aquella hora!

VÍCTOR CATALÀ

TRANSFIGURACIÓ

Aixecat del fanch ahont te rabejas; redressa ton cos que fou esbelt, y avuy es corcat y consumit pel vici; obre'ls ulls, treuten la brutor que hi tens, y mira enlayre, cap al sol, cap a la llum que se't filtrará dintre las ninas y te las enllumenará; y tos ulls serán plens del foch d'avans.

Llensa la roba espellifada que portas a sobre; llénsala, estripala, fesne bossins. Sobre tot no la donguis a un'altra pera que se'n aprofiti: es massa bruta del llot hont jaus; es plena de fortor de miseria; es massa fastigosa... Llénsala; llensa la roba, tota, fins que restis nua del tot, y llavors mirat bé tu mateixa. Fixat en ton rostre, que ja no es bell com avans: s'ha marcit com tota tu. Palpa ton cos, ressegueix tas corvas ab els dits, ab las mans, y fixat bé en la sensació qu'experimentis. Desfés tos cabells plens de pols, xops d'essencias fortas y ordinarias, en els que hi has clavat flors de colors vius, encesos... Oh, son molt clars! N'han caygut molts, y també tu mateixa'ls has fet caure, te'ls has arrencat en un moment de folia; els arrencaren tos bestials aymants quan arribavan borratxos al vespre; te'ls cremaren, tot fente una broma, de la que rigueren brutalment mentres tu ploravas... Oh, pobres cabells!... Treuten la porqueria del teu cos; arréncaten las crostas que'l temps formá capa sobre capa; frégat fort ab tas mans, però avans, tállat las unglas, que llargas, negras y afinadas com son, farian de ton cos una massa sangnosa. Treula tota la bruticia qu'amaga la blancor de ta pell fina, fent que resplandeixi la blanca nuhesa de ton cos de verge d'altre temps... Y carrécat d'essencias fortas y olorosas, que treguin la fortor de las suhadas greixosas, de las bravadas del vi, del ayguardent, ab que t'empudegavan els aymants cansats de trevallar, que't cercavan... y que no't deixavan fins haver barrejat llur suhor ab la que

mullava ton cos. Carrégaten forsa, perquè'm sembla que costará d'anarsen aquella fortor d'agre que de tu'n surt, y que ve a ésser com un sagell inesborrable que marca quina fou ta vida.

Pentinat els cabells que't quedin; treune tot lo que hi hagi: els nius de porqueria, lo més brut, tot, tot... Y mira de procurar que, d'aquesta vida qu'has fet, no te'n quedi cap recort.

Després aixeca l'ànima cayguda... els sentiments; aixeca'l cos; aixecat tota tu, y torna a ésser lo qu'eras: la verge forta, de cos radiant, de rostre encisador. Torna a casa teva y acostumat a la vida d'avans. Fesho, y resta enlayrada. Aixecat del fanch que t'embruta, fuig del vici, de la miseria, de la bestialitat...

Y si algú un jorn te conegués de quan feyas aquella vida... nega que sigui veritat alló. Y si l'altre insisteix y't senyala ab el dit... si s'atreveix a mormolarte paraulas a cau d'orella... llavors, forta de cos y ànima, recull tot el fastich que trobis en tu al recordar aquella vida... y barrejat ab lo que't sentis dins la boca... obre'ls llabis y a n'ell, al que't parli d'aquell temps, llénsali una escupinada al mitj del rostre: una escupinada de fastich, d'aquell fastich foragitat per sempre més de ton cos y de la teva ànima; d'aquell fastich que't fa a tu altra volta, com avans, poncella pura, verge forta, de cos radiant y rostre encisador; de aquell fastich que't fa a tu aquell home que t'ha pres per lo que no ets... Ho has sigut un temps, ara no... ara t'has aixecat del fanch y restas enlayrada de las baixesas del món, vista en somnis pels poetas joves y cantada sempre com a verge forta, pura e ideal...

OCTAVI PELL CUFFI

TEATRES

TEATRE MODERN. — LA ESCALINATA DE UN TRONO.

La darrera temporada ha estat feconda en emocions d'art, però d'art a la moderna, com ja ho havia sigut la temporada d'hivern encara qu'en un ordre més casulà. Las tentativas més o menys afortunadas de nostres autors, els èxits de *Ayguia que corre*, *Els Vells* y *L'Hèroe*, no deixan d'èsser un bon auguri pera l'esdevenir. Els gustos de bona part del públich barceloní han anat evolucionant, y si's repeteixen sovint campanyas com l'última de la Mariani, acabaran per sufrir una revolució tan complerta com saludable.

Se'n ha anat la Mariani, y ens queda la Guerrero, que ab sa companyia y son repertori encarna una tradició artística plena de falsetats, contra las que lluyta endebadas ella mateixa de tant en tant, puig no li falta talent pera comprendre que son edifici trontolla. Aixís la hem vista aquesta temporada intentant fer teatre modern ab casi totas las obras qu'ha estrenat. Però la que cloqué la tanda dels estrenos importants, fou una obra de patró vell, posada en escena espléndidament: *La escalinata de un trono* de don Joseph Echegaray.

També estava espléndida la sala de Eldorado la nit del estreno. La omplenava com de costúm tot lo que de florit y buyt tenim a casa. A las galerias no hi faltava'l públich de bona fe que sol aplaudir tot lo que té visos de sensacional. En alguns recons escadussers s'hi veyan bastants aficionats més o menys conscients, més o menys pretensiosos, però dels quals pot dirse qu'en sa majoria's prenen l'art en serio. Aquests hi sobraven. L'obra qu'anavan a veure no'ls podia pas satisfer. Mes el nom de l'Echegaray sugestia, o al menys despertava curiositat; ademés la lley del contrast es fatal com totas las lleys; y a ella havian degut obehir al assistir al teatre.

Pera més contrast, també en un palco hi havia en Pérez Galdós, el més modern dels escriptors castellans, l'autor admirable de *Realidad*, l'autor felís de *Los Condenados*, el que a mon entendre s'ha equivocat en *Mariucha*...

Perque, diguis lo que's vulgui, un veritable autor modern no'l té pas el teatre castellà. En Galdós (permétissem la digressió) no ha fet en sa *Mariucha* sinó acceptar tot el fatalisme, tot l'estigma que pesa sobre la humanitat fa sigles y sigles per venirse acatant la injusta y terrible sentència bíblica «guanyaràs el pa ab la suhor del teu front». No ha fet, donchs, obra moderna al fer l'apologia del trevall que regenera, puig no s'ha preocupat de deslligarlo del sufriment que embruteix. Ja sé que això no entrava en els fins de sa obra; ja sé que aquella terrible

sentència bíblica ve molt al cas pera combatre als aristócratas ganduls, fanàtics y viciosos; però també ve com l'anell al dit pera convertir al negociant despert y afortunat en el tirà modern, y pera fer dels petits negociants un'altra aristocràcia *del gech*, atenta sols al ideal del centim, pel que lluyta ab tant o més fanatisme y ab igual o major crueltat que no lluytava pels seus ideals buyts l'aristocràcia de rassa.

No es pas modern (qué ha d'èsser!) en Miquel Echegaray, l'estrafalari autor de *Caridad*; però modern vol ésser en Linares, l'autor de *Aires de fuera*, obra de tesis enmatllada; per moderns passen en Benavente, el pretensios y cursi humorista de *La noche del sábado*, y fins en Rueda, perpetrador de *La Musa*. Y aixís podem anar citant totas las obras d'autors espanyols que'ns ha donat a coneixre la Guerrero aquesta temporada. Y no ens cal explicar el per qu'ens desagradan com a obras modernas, puig la explicació's la dona feta'l titol (entenguis bé, el titol) d'una d'aqueixas obras: *Malas herencias*, de don Joseph Echegaray. Tractantse de *malas herencias*, no hem de fer pas del tot responsables als autors espanyols (als catalans també'ls hi barrejem), que prou pena tenen si s'han educat en motllos tan estrets, y si han heretat, y atàvicament produheixen, y's veuen obligats a tráginar, un bagatge tan passat de moda.

No: Castella no'l té un autor dramàtic modern (y entenguis que prenc aquesta paraula no tant en el sentit tendencios que se li acostuma a donar, com en el sentit purament artístich que plau a mos gustos y conviccions); Castella no'l té un autor que pera escriure sas obras se posi en contacte directe ab la vida y'n tregui y s'assimili sas presents lluytas aspiracions e ideals. Lo que fan els autors castellans es elaborar en son despatx las obras, com quimichs qu'en sos laboratoris combinessin fórmulas y més fórmulas, sempre ab els mateixos components, adquirits de temps, guardats en un recó y, per lo tant, estantissos. Aixó si, ab molta sanch freda, molta despreocupació y moltes pretensions. La qüestió es lograr la patent d'autor dramàtic; un cop obtinguda, ja han fet a tots.

Es impossible canviar de cop y volta'l modo d'èsser d'un teatre, en el que tants elements hi concorren: donchs si a Castella hi aparegués de sobte un autor modern, tampoch trobaria intérpretes. Ja sabem que'ls actors més moderns son la Guerrero y en Diaz de Mendoza, que fa poch desfiguraren l'*Arlequi rey* d'en Lothar d'un modo llastimós. Donchs, si aixó fan ells...

Tornant a don Joseph Echegaray, crech que, ab tot y semblar avuy antiquat enfront d'en Galdós o d'en Benavente, portá a son temps quelcóm d'altament modern al teatre castellà ab concepcions com *O locura ó santi-*

dad, que per son fons sencer y genial feu caure en el ridícul las obras allavors en us, de tesis casulana y moral convinguda. L'Echegaray, donchs, ab *O locura ó santidad* fundà y sostingué un teatre de coloraynas, però ab vistasa lo modern; fou un innovador; formà un teatre de transició pera facilitar la evolució als que'l seguissin. Però l'Echegaray conreuà també, ab personalitat inconfundible, un gènero ultraromàntich, heroich o de capa y espasa. Conreuhant aquest gènero, tot imaginació, hi aparegué sovint el poeta que obtingué triomfs tan merescuts com el de *En el seno de la muerte*; però dintre del mateix gènero ha escrit obras tan falsas y enlluernadoras com *En el pilar y en la cruz*, *Mar sin orillas*, *Un milagro en Egipto*, *Haroldo el normando*, etc., y darrerament *La escalinata de un trono*.

No ha obtingut aquesta última l'èxit de las altras. ¿Per qué? ¿Perque l'Echegaray, autor de més de seixanta dramas, se sent fadigat y ha entrat ja en son periode de decadencia? No ho crech pas aixís. Sa darrera obra no es pas inferior a las altras, y d'obras per l'estil podria produhirme sempre, per anys que visqués, si conservava'l mateix humor, la mateixa imaginació, o la mateixa ignorancia primitiva.

¿Se deu, donchs, a la falta d'intèrpretes la fredor ab que ha sigut acullit el darrer drama de l'Echegaray? Podria ésser, però tampoch ho crech. Avans de tot cal saber lo que entenem per intèrpretes. Si en Calvo, per exemple, que manejava ab trassa'l *latiguillo*, y tenia una veu ab més registres que una orga, y's feya aplaudir lo mateix recitant versos dolents que versos bons, y entusiasmava ab sos crits y sos plors; si en Calvo, dich, era un *intèrprete*, concedit: l'Echegaray avuy no té intèrpretes. Si la majoria de personatges y situacions del teatre d'Echegaray, d'una psicologia barrohera, ab monòlechs innecessaris, ab *duelos* de paraulas, ab tota aquella xerrameca en que s'hi barrejan incessantment *Dios*, *Satanás*, la *luz febea*, el *rayo*, las *sombras espesas*, els *abortos* y las *infamias*, etcètera, etc.; si tot això ha pogut may ésser *interpretat*, reconech qu'avuy l'Echegaray sucumbeix per falta d'intèrpretes.

Però com que per'haverhi intèrpretes cal que hi hagi quelcòm més que situacions *épantantes*, versos *sonoros* y actors que *declamin*; com que ni l'Echegaray ni en Calvo solian fert art de debó quan plegats trevallavan; com que un y altre's limitavan a fer equilibris, *deixarse anar* y caure drets com els gats, perquè'l públich ja'n tenia prou ab això, resultava que, sens *interpretar* l'un al altre, sens haver nascut l'un pera l'altre, anant pel seu compte cada hu, se completavan y feyan efecte. Y si en las situacions més buydas, que l'autor eternisava ab versos, l'*intèrprete*'s feya aplaudir, jo'm pregunto: ¿qu'era lo que

interpretava? Crech, donchs, que obras com *La escalinata de un trono* no han pogut tenir may veraders intèrpretes.

Un fill de pares desconeguts, Roger, jove somniador y sedent de gloria, està enamorat de Teodora; aquesta es copdiada per Stéfano, tirà de Pissa, que per'apoderarsen, fa sabedor a Roger de quins foren sos pares: uns miserables assessins. Desilusiò y desespero de Roger, que penetrat de sa trista condició, dubta del amor de Teodora obstinadament, y tant més com més ella s'esforça en probarli que l'estima. (Aquesta desconfiansa del home desgraciad, y sa natural gelosia, hauria sigut lo més humà del drama si l'autor hagués tingut més de psicòlech que de versayre.) Tribulacions de Teodora y Roger, qui va cayent en els paranyes disposats pel tirà, insultant a aquest y fent que l'empresoni. Treva ilògica e incomprensible del empresonament de Roger y escena tétrica al cementiri de Pissa, entre Roger y Teodora, devant de la tomba dels pares d'ell. Grans planys de Teodora, empenyada en probarli son amor y en salvarlo. Calma tràgica de Roger. Aparició del tirà. Nou empresonament de Roger, que agredeix al tirà y maleheix a Teodora. Sacrifici de Teodora casant-se ab el tirà. Suplici de Roger, qu'es arrossegat per las turbas el dia mateix de las bodas del tirà y Teodora. Aparició de Roger devant d'abdos a instancias d'ella, que fingeix complaures en els horribles sufriments del que fou son promés, a qui contempla moribond, cubert de sanch, verdanchs e inmondicia. Escat de passió entre ls dos amants, sorpresa del poble, y punyalada de Teodora al tirà pera evitar que la separin de Roger, a qui ha venjat, y quin suplici comparteix. Aquests son els principals episodis del drama, amanits ab l'obligat acompanyament d'uns quants cavallers, unas quantas damas, y molts *rufianes*, matons, bruixas, borratxos y *tragos*... digo, *tragos*. (Això darrer, per si no ho entenen, es un *xiste* de l'obra.) Tot fals, tot monstros. L'Echegaray com de costum, no ha sapigut trobar humanitat ni bellesa en l'assumpte escullit. Al menys hagués cuydat de fer huma'l llenguatge, ja que no'ls procediments: però això, que tampoch ho ha fet may, tampoch tenim dret a exigirli.

El suplici de Roger, escena capdal del drama, recorda un episodi d'una obra mestra: la *Salambò* d'en Flaubert. El suplici de Maltho, *llegit* en las superbas páginas de Flaubert, sugestionna més fonament que'l suplici de Roger *vist* sobre las taulas. No obstant, Echegaray ha tingut ab aquesta escena un atreviment digne d'ell y que no'm sembla pas vulgar.

Literariament, no hi hà per hont agafar l'obra. Véginse com a mostra'ls següents versos, que no son pas els pitjors:

ROGER. Vamos lejos de esas tumbas,
que su vista me enloquece
y al tocarlas me parece
que es posible que sucumbas,
como no pensé jamás,
¡por mi mano temblorosa!
y que ruedes en la fosa
que labraron ahí detrás.

TEODORA. Pues escucha, por mi parte,
lo que tengo que decirte.

ROGER. Pues empieza: voy a oírte.

TEODORA. Es que voy a contestarte
con las iras que me presta
el cariño que derrumbas;
pero cerca de esas tumbas,
que me inspiren la respuesta.

Pero al sentir el ultraje
de que me juzgas capaz,
hundir quisiera mi faz,
cuando un golpe resquebraja
esas piedras, en los huecos
en que la argamasa falta,
y preguntar en voz alta
á los esqueletos secos
que están á diestra y siniestra
de la sepulcral pared:
«¿Veis mi cara? Responded.
¿Fué de este modo la vuestra?»

¡Qué invención! ¿A eso se atreve?

¡En la tragedia retoza!...

¡Sigue, que el tirano goza
con su muy amada plebe!

Si aquests versos fossin d'un altre autor, diria que son dolents. Però's tracta de l'Echegaray, y no puch. ¿Per qué? Perque l'Echegaray, en sa comedia *Un crítico incipiente*, ha escrit lo següent:

No es preciso hacer buenos versos. Exigir que, además de versos, sean buenos, son demasiadas exigencias.

Heus aquí una bona manera de tancar de cop. L'Echegaray es molt indulgent ab els versayres, y además es tan bona persona, que mereix respecte. Però en Tintorer, a qui ab prou sentiment de ma part y en perjudici de la crítica'm veig avuy obligat a substituhir, deya no fa gayres dias en una de sas cròniques que don Joseph Echegaray será tan bo com se vulgui però també es... tot un plaga.

La interpretació de *La escalinata de un trono* fou tot lo bona que podia ésser. Els actors s'esforsaren a ferho bé, lograntho de tant en tant. En Diaz de Mendoza estigué acertat en el monòlech final del segon acte y en sa sortida a escena en el quart, y tingué durant l'obra alguns moments de virilitat y energia. La Guerrero, malament. Li mancan facultats pera dir aquells versos tan sonoros; li falta saber llensarse o poder llensarse. En la escena del cementiri's feu aplaudir, però no va pas convence. Hi sobrava somiqueig e hi faltava ànima. En Cirera fent de tirá, discret, com tots els demés, a excepció d'en

Perrin, que no estigué discret ni indiscret, sinó senzillament fet un beneyt tota la nit. Es nebot del difunt Vico y té la mania d'imitar a son oncle, però no las bonas qualitats, qu'aixó es impossible, sinó'ls defectes y'ls vicis, no descuydantse la veu de coll, ni la tos, ni l'escupir com un vell. Ens sembla qu'en Fernando li hauria d'advertir que certas imitacions, més que imitacions son beneyterias, y que algunas son de tan mal gust, que no fan riure sinó que fan pena. Devegadas no es sols qüestió de formalitat, sinó de bonas formas.

Els crits de las turbas, en l'últim acte, parlaren en favor de la direcció escénica. Els trajos, richs, hermosos y de molt caràcter; el decorat ben propi y d'efecte, sobre tot en els actes primer y tercer. L'Echegaray pot estar content de la manera com li han presentat l'obra, a la qual molts vegades atribuhí'l públich un escaient color d'epoca; que sols a la bona presentació era degut.

NOTAS BIBLIOGRÁFICAS

FONÈTICA SEMÍTICH-CATALANA. *Seguida d'un vocabulari d'etimologies català-semítiques, per Mossén Marián Grandia.*—Sarrià-Barcelona.—Escola Tipogràfica y Llibreria Salesiana.—1903.

Al publicarse la *Gramática Etimológica Catalana* y al emetren judici crítich, ja remarcarem en aquestas mateixas planas la importancia d'aytal obra y reconeguerem de cop y sense distingos el talent del humil capellá solsoní. Diguerem que sa gramática era la més profunda y la feta ab més estudi de totas las publicadas fins avuy. Lo que no dirém es que sia l'última paraula; aixó fora arriscat, naturalment, y més avuy, que sobre'l particular hi há tantas capellefas, que aviat durán la complerta confusió, que ja comensa a iniciarse en la massa d'escriptors y literats. Per la nostra part dirém qu'es difícil ara per ara donar la gramática que s'adapti a totas las circunstancias, y més donarla una sola persona, que per més que fos autorisadíssima no trobaria'ls topants ni faria pas l'efecte desitjat, encara que's tractés de personas com l'Aguiló, Verdaguer, Thos, etcétera, etc., ni que s'agafés un plan ab la base d'estil del més autorisat literat... en Guimerá, per exemple, qu'avuy es la figura més ressurrint del moviment literari de nostra Catalunya. La gramática qu'aixís surtis

seria com moltes d'altras, y potser es un bé pera nostra literatura que no surti, puig que la sola idea d'academisar una cosa ja'n's esborrona, y més que més nostra llengua tan estimada, que no pot pas sufrir els cordills d'una freda uniformitat. Aixó no vol dir que no sian necessaries las *gramáticas* que puguin surtir... N'hi há, es cert, un bon estol, y en sa majoria de grans condicions, y de desitjar es que'n surtin més cada dia, baldament una en cada comarca, pera facilitar d'aquesta manera l'estudi general de la nostra llengua; y aquest treball hauria d'ésser fet per persona nascuda en la respectiva comarca, per dar aixis ben fonamentada la base d'aqueix grandios edifici filòlech.

L'estudi qu'ab el titol qu'encapsa'l present judici acaba de donar a llum el doctor Grandia, es un raig de llum ben potent en la tenebrosa fosca que domina al entorn del bressol de nostra preuhada llengua. L'objecte principal qu'ha motivat aytal publicació es el de donar provas decisives defensant las tres assercions qu'alguns critics li contradigueren, la majoria d'ells, per no dir tots, ab desconeixement de materia primitiva, de la que tan empapat n'está l'escriptor-filòlech solsoni.

Deya en la introducció de sa esmentada gramática que la primera llengua de Catalunya es la semítica, que las paraulas catalanas deuen reduhirse a arrels semíticas, y que la latinisació romana del catalá es en part aparent, y lo real es degut forsa als temps posteriors a la dominació de Roma. Y sobre la defensa d'aquestas proposicions ens diu l'autor, y ho creyém de totas veras perquè'l coneixém, que no té cap caràcter de defensa personal. Diu qu'es de major importancia. En primer lloch trenca la rutina de la llingüística y tracta d'enllassar, *no ja'ls membres d'una familia lingüística, sinó dugas entre sí, aixó es: la indo-europea y la semítica*. Aixó ho fa l'autor admirablement y ab una convicció fondíssima, anant a beure directament a la deu primitiva, esbrinant las llenguas mortas ab coneixements gens comuns.

Al final de la nota presentativa de la seva obra diu al llegidor. «Previnchte que rés dono com a dogma. El treball es un estudi y no té altra forsa sinó la de la rahó. Si en aquest camp de miratje (qu'ho es bon xich encara'l camp etimològich) hi veus terra ahont jo he vist aygua, digasmho y vindré ab tu, que'm plau molt la terra, perque es ferma.» L'home qu'aixis parla es digne d'ésser escoltat, y no dubtém qu'entre la gent desapassionada será atés en moltes rahons qu'ell exposa, resoltament indiscutibles.

Hem resseguit assedegats el vocabulari extens que va al final de l'obra, y l'hem trobat meritíssim, apart d'algunas paraulas agafadas al extrém y deixantlasi massa al descobert l'arrel, que no acceptém vagi ja en

el terme adaptat y vulgarisat. Ademés, hi há algùn terme resoltament foraster y per cert agafat a la castellana.

Aixó no fa cap mal a l'obra, que recomaném als nostres llegidors, tot esperant que mossén Grandia publiqui sa gramática preceptiva pera popularisar son estudi, qu'es ben digne.

Biblioteca Popular de «L'Avenç».—J. Pous Pagés.—PER LA VIDA.—Novela.

El jove escriptor J. Pous y Pagés ha publicat ab el titol *Per la vida* una noveleta digna de tot elogi en conjunt, y que conté fragments verament notables, dignes d'ésser firmat per un novelista modern dels de justa fama. La tesis hi está exposada ab gran valentia, y'l lector despert pot oviarla ja en los primeras planas, a través d'aquellas descripcions tan escayentas, encara qu'en aytals descripcions s'hi noti a voltas certa vacilació en l'estil del narrador. De totas maneras, ja fa prou qui en sa primera novela mostra la empena d'en Pous y Pagés. No serém nosaltres qui li discutim la tesis, ben enlayrada per cert, ni puntualisém fins a quin punt ha lograt sustraures a la vulgaritat al desenrotllarla. Aquesta es la gran dificultat pera l'artista que vol ésser modern. Lo qu'es indubtable es qu'en Pous y Pagés logra impressionar de debó en moltes de las páginas de sa obra, plenas d'emoció y de forsa. Las dugas figuras principals de la novela, el Corbo y en Pau, representantas de tot l'antagonisme social y totas las injustas lluytas cada jorn més enverinadas per falta d'abnegació o de ver esperit de justicia, están presentadas admirablement, y son dos caràcters senders. Entre'ls demés personatjes n'hi há que tenen tot l'encis de la realitat, y alguns altres que's veu que sols hi son com a recurs, no deixant, per aixó, d'arrodonir el conjunt, que com hem dit es notable. Nostra enhorabona, donchs, al autor, a qui augurém falaguer pervindre en las lletras catalanas.

José de Alemany y Milá.—LOS ESTADOS UNIDOS: IMPRESIONES DE VIAJE.—Barcelona, 1903. Imp. de Francisco Baxarias. Balmes, 71.

Ab gust hem llegit aquesta obreta, en la que'l senyor Alemany—ab un estil que per sa claretat y senzillesa revela un caràcter catalá, ab tot y estar el llibre escrit en llengua castellana—fa un compendiat estudi dels Estats Units, sa organisació politica, sa cultura, son caràcter y costums. No sembla sinó que l'autor ens parli d'una terra de promissió, a nosaltres tristos ciutadans del endarrerit Estat espanyol, al enumerar y detallar lo que'ls yankees inverteixen en higiene, educació, po-

icia urbana, etc. Admira verament l'esforç d'aquell poble primitiu en art, però avensadissim en ciència, y quin individualisme, sens excloure'l principi d'autoritat, dona lloch a un gran respecte mutu y a una llibertat quasi perfecta. L'autor s'ocupa ab predilecció de la vida y costums de las grans ciutats de la Confederació nortamericana, en las quals els pressupostos pera instrucció pública son grandiosos. Aixís a New-York durant l'any darrer se consignaren 21.000.000 de dollars a aquest fi, sense comptar els milions que pera la creació d'escoles donan també'ls particulars. A pesar seu, al autor se li escapen a cada moment reflexions amargues respecte d'Espanya, aquest país que sens haverse constituït pel gran esforç de sos fills, com els Estats Units, tant malparlà dels yankees durant l'última guerra, dihentlos hi egoístas, crudels, cobarts y fins mals patriotas, a n'ells, que tan gran han sabut fer la seva patria y tants exemples de civisme saben donar constantment.

HIGIENE DEL ALMA.—La casa editorial Gili es una de las qu'han trencat la rutina establerta d'antich, d'editar obras d'entrega, y si no d'entrega, d'altras bastant insulsas, predominant las traduccions desastrosas y encarregadas a tant la plana. La casa esmentada, en son curt temps d'establiment, ha donat a llum un florit de llibres dignes de lloansa en las diferents esferas del saber.

Avuy augmenta la llista ab la traducció de la célebre obra del Baró de Feuchtersleben, quin original alemany ha suportat 45 edicions. La traducció castellana deguda a Manel Angelón y J. Góngora ha sigut pera nosaltres del tot agradable, desprenentse de totas sas planas la boyrosa però subtil filosofia alemanya, portant dintre l'esperit l'ambient d'un ascetisme autèntic rarament emanat de moltes obras de lectura piadosa. Els diferents estats de l'ànima's defineixen en el decurs de l'obra ab veritat y simplicitat consoladoras.

ELEMENTOS DE QUÍMICA AGRÍCOLA.—Altra obra editada per la casa Gili es la que porta aquest titol. Deguda a la ploma experta del doctor Casimir Brugués, embrassa una pila de coneixements a quin més d'utilitat pels que's dedican al cultiu de la terra; y no es pas que's donguin en ella reglas de preceptiva agrícola al estil d'ara, no: lo que'l doctor Brugués ha estorjat en el volúm-manual, son un enfilall de coneixements sobre ciència tan delicada y que molts creuhen vulgar, que ab tanta fe y entusiasme conreuha l'autor, quin nom es respectable y quina amistat ens honra. Reflex d'aquest aïenament són els innumerables articles qu'ha publicat en revis-

tas professionals, y sobre tot en l'antiga y estimada *Renaixensa*, ahont son nom molt temps ha sigut ferma columna d'una publicació a la que, a nostre entendre, tant li escau l'ambient de la terra al costat de las candentes disquisicions politics. A no mancar-nos espay, continuariam aquí'l prolech d'en Manel Raventós, document autorisat y'l mellor elogi que podriam fer de l'obra, qu'es de vera necessitat pera la classe agrícola, a la que tan sovint se li endossan llibres de sospitosa utilitat.

LA ESCULTURA ANTIGUA Y MODERNA.—També forma part de la colecció *Manuales enciclopédicos-Gili* aquesta obra del catedràtic de Literatura y Art en la Universitat Central don Elias Tormo y Monzó. Es un compendi breu, al ensemps que just y rahonat, de la escultura en totas sas épocas. Esclar que pera'l qu'ha llegit obras profundas, com ne corren, y de vera transcendencia fins en nostra propia llengua, com per exemple la de mossén Guadiol, conservador del Museu de Vich, el compendi del doctor Tormo será deficient; mes, perfa'ls qu'han de comensar a esbrinar tan importants coneixements, fa son servey y es d'utilitat. Com a model d'erudició y coneixement de la materia tractada en l'obra, posém en primer lloch el capítol: *El realismo en la escultura sepulcral del antiguo imperio memfita, y la estatuaría monumental del imperio tebano*. Potser si'ns enfondíssim a esbrinar fil per randa'l llibre, diríam quelcóm de la part en que tracta l'autor del periode arcaich y de la escultura persa, y alashoras no tot serian elogis, puig en algun punt no hi estém del tot conformes; mes com qu'aixó requereix un estudi comparatiu, y'l temps ens manca, no podem pas ferho puig a corre curta es perillós. L'obra en general es d'importancia, y la recomaném a nostres llegidors.

NOVAS

La vaga general que pera'l dilluns estava convinguda, fracassà per complert. Aquesta vegada'ls obrers catalans han sabut entendre els seus interessos; aquesta vegada, desohint las prédicas dels llibertaris, s'hauran pogut convence de que aqueixos tals son els menos, y de que la immensa majoria dels treballadors de nostra terra, lo que vol es treballar. L'orgull de dirse avensat ha influït en ells durant molt temps, y l'afany de redempció'ls ha portat per viarany utòpics y negatius,

fentlos més desgraciats. Qu'aprenghin els obrers de bona fe, y que cuydin d'evitar las tiranias dels mals companys tant com las tiranias dels amos. L'obrer català, per sas condicions de cultura, per sa laboriositat, ha sabut donar honor y prestigi a nostre poble, qu'avuy es la enveja dels demés pobles de Espanya. Donchs pensi l'obrer català que no està en el cas de rebre lliçons de ningú pera redimirse. L'obra que per medi del treball ve realisant Catalunya, no han d'arribar pas a desferla uns quants sobrevinguts ab las sevas doctrinas mal llegidas y mal pahidas: que al fi y al cap ja ho la sabem nosaltres que per sobre del treball hi há la dignitat del individu, y son dret a fruir la vida y deslliurar-se en la possible de tota opressió, y tot lo demés que'ns predican. Y consti que si'ls camins empresos fossin bons, no'ns expressariam pas aixís.

La Iglesia ja té quefe. El cónclave acaba d'elegir papa al cardenal Giuseppe Sarto, patriarca de Venecia, qui regnarà ab el nom de Pio X.

La sorpresa qu'ha produhit aquesta elecció ha sigut gran. Tothom tenia'ls ulls fixos en els cardenals Rampolla, Oreglia, Gothi, Vanutteli y alguns altres, que per sa part esperavan el nomenament de pontifex ab ansia mal dissimulada.

Si'l nou papa (que n'hi há que diuen qu'es sabi y humil) sab continuar la politica del gran Lleó XIII, la Iglesia estarà d'enhorabona; de lo contrari, tot se'n anirà a rodar. Veurem lo que darà de si Pio X. Nosaltres els liberals simpatisem ab sa elecció, en quant no ve a regnar hereditariament, com a *rey por derecho divino*; però com que després ens el fan infalible, heusaquí que no podem ésser *papistas de cap papa*.

Els republicans y'ls socialistas han xiulat a Bilbao'l *Guernikako Arbola*.

No diuen si ho han fet en nom de la llibertat, però es de suposar, ja qu'en aquesta democrática Espanya'ls partits extrems, els qu'haurian de dar mostrars d'esperit més ample que ningú, están subjectes com el qui més a las passions del sectari.

Sort, en mitj de tot, que com més fan més se desacreditan, puig som nosaltres y no ells els qu'hem de dur la llibertat veritable, sent el foc nou qu'ha de consumir els règims injustos ensemps que las passions enverinadas dels falsos apòstols de la llibertat.

El «Centre Fraternal de Cultura» ha publicat una circular donant compte de sa constitució y del enlayrat fi que persegueix, com es «la justa y benefactora expansió del sér humà en els seus variats aspectes», aixó es, el desenrotlló de la humana naturalesa per

la Ciencia y per l'Art, fomentant en tots sentits la Vida. Entre altres paragrafs remarcables de dita circular, s'hi llegeixen els següents:

Com espléndit corol·lari de tant elevada aspiració, reivindicuem pera aquest centre fraternal de civilisació, a tot hom obert, et titul d'eminèntment antidogmàtic i antisectari. Essent evident que hi ha veritats dels nostres pares que són mentides nostres, hem d'admetre que, de veritats afirmades per nosaltres, puguen tal volta dir-ne mentides els nostres fills.

No podiem pas inspirar nos en altre criteri, ja que és a la possessió de coneixements no descoberts encara, que s deura l que s concebeixin veritats mai somiades.

N'hi ha bé prou, am les raons susdites, pera poder afirmar am tota certesa l més complet deslliurament de prejudicis i restriccions en la vida del nostre estimat Centre.

La circular té per principal objecte demanar la cooperació de tots els que simpatisin ab els desinteressats propòsits d'aquell Centre, als quals poden contribuir envianthi las obras que tinguin a bé pera formar una nodrida biblioteca.

Publicacions rebudas:

Casa de muñeca: drama d'E. Ibsen, en tres actes, traducció castellana de A. P. Aquesta obra del famós dramaturch noruech forma'l volúm VII de la *Biblioteca del Teatro Antiguo y Moderno*, que tant contribueix a vulgarisar el coneixement de las grans obras dramáticas. Preu, una pesseta.

Nostre bon amic el conegut editor de postals artísticas en Lluís Bartrina ha publicat una serie de deu tarjetas, representant las principals escenas de *Mariucha* y un magnífich retrat de son autor don Benet Pérez Galdós. El bon gust d'aquestas postals y'l bon partit que s'ha tret del tiratje, a pesar d'ésser tretas las fotografias al *magnesium*, fan honor al senyor Brtrina y al establiment d'en Thomas.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclusiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no s'han inèdits.

No's tornan els originals.

Se donarà compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció:

CATALUNYA:	Un any.	8	Pessetas.
	Mitj any.	4'50	
	Trimestre.	2'25	
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:			
	Un any.	9	
EXTRANGER:	Un any.	10	Franchs.
	Número corrent.	20	Céntims.
	atrasat, ab folletins.	40	
	sense folletins.	25	

El número corrent no's ven sense folletins.

Fidel Giró, impressor.— Carrer de Valencia, 233